

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ**

**«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ»**

**Матеріали
X Міжнародної науково-практичної інтернет конференції**

20 жовтня 2023 року

Одеса
ОДУВС 2023

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0
С764

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Стан та перспективи розвитку
С адміністративного права України: матеріали
764 Міжнародної науково-практичної інтернет
конференції, м. Одеса, 20 жовтня 2023 р. – Одеса
: ОДУВС, 2023. – 332с.

УДК 342.92(477)
ББК
67.9.(4Укр)401.0

© ОДУВС, 2023

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДИПРАВООХОРОННОЇ СЛУЖБИ

Ярмакі Х.П., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Одеського державного університету внутрішніх справ

Державна служба - це ланка яка знаходиться між владою і суспільством, між державою і громадянином. І чим досконаліше і міцніше ця ланка, тим якісніша влада та стабільніше суспільство. З державною службою ми частіш за все ототожнюємо вид професійної діяльності, що здійснюється на посадах державної служби. Посада державної служби є частиною державного органу з часткою його компетенції – повноваженнями, правами і обов'язками.

Як зазначає Л.Біла-Тіунова посада – це службове місце, яке може бути зайнятим або вакантним. Саме посада є елементом який поєднує державу в особі державного органу, з одного боку, і державного службовця - з іншого [1].

Посади правоохоронної служби створюються в державних органах, службах і установах, що здійснюють функції із забезпечення захисту прав і свобод людини та громадянина; безпеки, законності і правопорядку та боротьбі із злочинами[2].

Правоохоронна служба, будучи за своєю природою особливим видом державної служби, має ряд специфічних ознак, що відрізняють її від державної цивільної служби. Найбільш загальна відмінність спеціального виду державної служби від цивільної державної служби полягає в її призначенні, тобто у виконуваних нею завданнях і функціях. Для правоохоронної служби характерними є наступні ознаки: виконання поліцейських задач і функцій; використання специфічних поліцейських методів; наявність особливих принципів в організації служби; умови служби не рідко пов'язані з ризиком; організація професійної підготовки і підвищення кваліфікації; особливі службові обов'язки (захист прав і свобод людини та громадянина, забезпечення безпеки громадян, встановленого порядку управління, охорони громадського порядку, матеріальних цінностей і т.п.); наявність дисциплінарних статутів, положень про дисципліну, в яких враховані умови правоохоронної служби; особливий порядок вступу на службу та її проходження; соціальне забезпечення (грошове утримання, соціальні пільги, форменний одяг, знаки відмінності і т.п.)

Правовий статус посади правоохоронної служби походить від правового стану самого правоохоронного органу, де вона передбачена, посада є первинним компонентом адміністрації. Дійсно, посада правоохоронної служби – це частина правоохоронного органу, в який вмонтована частка його компетенції. Вона створюється в структурі правоохоронних органів розпорядчим чином. Правовим актом визначається її назва і місце в ієрархії посад. У назві кожної посади обов'язково присутня назва того органу, де створена сама посада, наприклад дільничний офіцер поліції відділу превенції Одеського районного управління поліції №1 ГУНП України в Одеській області. З посадою безперервно пов'язане виконання функцій правоохоронного органу щодо захисту прав і свобод громадянина та людини; забезпечення публічного порядку та безпеки; здійснення боротьби з правопорушеннями; запобігання домашньому насильству. За посадою закріплений відповідний обсяг державно-владних повноважень, обов'язків та прав, гарантій їх реалізації.

В правоохоронних органах створюються різноманітні посади, що розподіляються по групах і категоріях відповідно до Законів за видами правоохоронної служби.

Не є дивним, що важливою якістю посади правоохоронної служби є вуйдсутнвсть можливості існувати автономно від правоохоронного органу, від інших посад його штатного розпису. Вона завжди взаємодіє з іншими посадами, вбираючи в себе частину функцій, покладених на правоохоронний орган або його структурний підрозділ.

Елементми правового статусу посади правоохоронної служби є її назва, в якій відбивається місто посади в службовій ієрархії посад (відповідно до реєстру посад державної служби або штатним розписом правоохоронного органу), державно-владні повноваження, що є похідними від компетенції правоохоронного органу, а також прав і обов'язків.

Посада правоохоронної служби передбачає наділення особи, що її виконує, спеціальним званням чи класним чином, які на відміну від посади, не є

елементами структури органу, присвоюються за посадою персонально. Разом з тим, існує зв'язок між посадою, з одної сторони і спеціальним званням (класним чином) – з іншої. Але цей зв'язок не є абсолютним. Інколи особа, що має більш низьке спеціальне звання, займає вищу посаду і є керівником особи, що має вище спеціальне звання але займає нижчостоячу посаду. Крім цього, спеціальне звання, на відміну від посади, при дотриманні відповідних умов є пожиттєвим, а за умов припинення служби до наявного звання додається слово «у відставці».

Визначальним елементом правового статусу посади правоохоронної служби є державно-владні повноваження, положення про їх природу були розроблені у п'ятидесятих роках двадцятого століття.

Наділення посади правоохоронної служби частиною функцій, що покладені на правоохоронні органи не можливе без включення в її правовий статус державно-владних повноважень, як складової частини їх компетенцій. Особа, яка реалізує державно-владні повноваження вправі надавати розпорядження і вказівки, що ґрунтуються на законі, особам які не знаходяться по відношенню до неї у безпосередньому підпорядкуванні, виступати від імені правоохоронних органів і держави у цілому, а в необхідних випадках уповноважена застосовувати заходи державного примусу. Враховуючи неоднакову спрямованість владних повноважень, відмінність в об'ємі влади, посади наділяються владними повноваженнями, як відносно нижчестоячих посад так цілих структурних ланок, підпорядкованих їм по службі, так і повноваженнями відносно третіх осіб.

Державно-владні повноваження щільно переплітаються з обов'язками і призначені забезпечити їх належне виконання. Вони представляють собою вид і міру належної поведінки особи, що реалізує правовий статус посади, його обов'язок діяти відповідно до чинного законодавства та у спосіб визначений законом.

Обов'язки - самостійний елемент правового статусу посади правоохоронної служби. Їх аналіз дає можливість говорити про загальні (службові) і конкретні (посадові) обов'язки службовців правоохоронних органів. Службові обов'язки зведені в ранг нормативних приписів і встановлюються законодавством для всіх або для визначеного кола посадовців, наприклад, обов'язки поліції визначені у ст. 17 Закону України «Про національну поліцію» [3]. Діапазон службових обов'язків зведений до забезпечення виконання законодавства України. Посадові обов'язки на відміну від службових, визначаються посадовими інструкціями, положеннями, статутами, що розробляються на основі кваліфікаційних вимог, встановлених законодавством про відповідні правоохоронні органи, і затверджуються керівниками цих органів та їх структурних підрозділів. Саме ціми актами конкретизуються виконання відповідних функцій, взаємодія структурних підрозділів, система зв'язки між посадами.

Треба звернути увагу, що посадові обов'язки встановлюються не персонально для службовця, а для посади, статус якої він реалізує. Їх спектр достатньо широкий і обумовлений у першу чергу великою кількістю самих

посад, а також наявністю інших факторів до яких слід віднести назву посади, рівень компетентності правоохоронного органу, де вона заснована, об'єм, специфіку задач та функцій, виконуваних органом або його структурним підрозділом, район у якому він розташований і т. д.

Останнім елементом структури правового статусу посади правоохоронної служби є права, які надають визначену юридичну можливість діяти таким або іншим чином. Їх об'єм напряду залежить від сфери діяльності і компетенції правоохоронного органу, а також об'єма повноважень якими наділена посада правоохоронної служби. Аналіз законодавства про правоохоронну службу дозволяє говорити про три групи прав.

Перші дві групи складають права, що сприяють безпосередній реалізації правового статусу посади. Серед них, виходячи зі специфіки правоохоронного органу, у якому передбачена посада, у першу чергу можна назвати права, що надаються різноманітним категоріям посад. Наприклад Закон України «Про національну поліцію» наділяє поліцію і, відповідно, посади поліції правами застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю. Друга група прав відносяться до окремих посад правоохоронної служби. Яскравим прикладом служать відомчі акти, які наділяють посади правоохоронних органів правами по складанню протоколів про адміністративні правопорушення, здійсненню адміністративного затримання та застосування інших заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Конкретні посади правоохоронних органів також наділяються правами по здійсненню оперативно-розшукової діяльності. Окремими правами характеризуються посади дільничних офіцерів поліції, працівників державної прикордонної служби та державного бюро розслідувань, інших правоохоронних посад. До цієї групи права відносяться права, що містяться у посадових інструкціях.

Третя група прав опосередковано впливає на зміст правового статусу правоохоронної посади та має свої особливості, суть яких полягає у тому, що даними правами наділяються не самі посади, а службовці, що їх заміщують. Разом з тим, без цих прав правовий статус правоохоронної посади був би не повним. На мій погляд, до них відносяться право службовця на участь в конкурсі на заміщення вакантної правоохоронної посади; право на ознайомлення з документами, що визначають обов'язки службовця на посаді яку він заміщує; право службовця на службову кар'єру, перепідготовку і підвищення кваліфікації; право на забезпечення службовцю належних умов, необхідних йому для виконання службових обов'язків по посаді; право на державний захист, а також ряд інших прав встановлених чинним законодавством України. Ці права є загальними для усіх державних службовців правоохоронної системи та гарантовані законодавством.

Такими є чотири елементи правового статусу посади правоохоронної служби. Разом з тим, де-які автори включають до структури правового статусу у якості обов'язкового елементу відповідальність. Безумовно відповідальність є важливою основою усіх елементів, що утворюють правовий статус посади правоохоронної служби, однак вона не містить якостей, які характеризують її

правовий стан. Відповідальність це важливий засіб забезпечення законності і дисципліни, тому слід вважати її своєрідним засобом контролю та нагляду за діяльністю особи, яка реалізує правовий статус посади державної служби. Відповідальність є взаємодіючою ланкою між службовцем правоохоронного органу і посадою з її складовими: повноваженнями, обов'язками і правами.

Перевищення державно-владних повноважень чи неналежне виконання обов'язків службовцем кваліфікується як дисциплінарний проступок, адміністративне або кримінальне правопорушення за які передбачена юридична відповідальність, що застосовується не до посади, а до особи, що її обіймає.

Викладене надає можливість вважати, що посада правоохоронної служби – це частина правоохоронного органу із часткою його компетенції, обов'язками і правами, правове проложення якої нерозривно пов'язане з правовим становищем того органу, де створена така посада.

Література

1. Л.Біла-Тіунова, О.Стець: Службове право Підручник // Л.Р.Біла - Тіунова, О.М.Стець / Одеса. Фенікс – 2022, с.183.
2. О.Музичук: Контроль за діяльністю правоохоронних органів України монографія // Олександр Музичук / Харків 2010, с. 219.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липн. 2015 р. № 580 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ МОБІНГУ <i>Шатрава С., Лещенко Д.</i>	288
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Шевченко В.М.</i>	291
СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ, ЯК СКЛАДОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, В УКРАЇНІ <i>Шерстюк Г.</i>	294
РОЛЬ ПОЛІЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ <i>Шевченко І.Ю., Зінченко Д. А., Макарова О. П.</i>	297
ВНУТРІШНЬО ОСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТИ СТУДЕНТІВ <i>Шувар Н.М., Сироїшко О.М.</i>	299
GUARANTEES OF JUSTICE AND FAIR TRIAL IN ADMINISTRATIVE CASES DURING MARTIAL LAW <i>Yablonovska A.A., Supervisor: Denisova A. V.</i>	303
МІЖНАРОДНІ УГОДИ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛА НАЦІОНАЛЬНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА <i>Ярмакі В.Х.</i>	305
ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДИПРАВООХОРОННОЇ СЛУЖБИ <i>Ярмакі Х.П</i>	308
ДО ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ПРОТИДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ <i>Настюк В. Я.</i>	312
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ <i>Мех Ю. В.</i>	314
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА В УКРАЇНІ <i>Ладіна Л. С.</i>	316